Gníomhaíochtaí Foghraíochta

An síneadh fada

- Féach ar na focail thíos. B’fhéidir go bhfaca tú iad cheana.
  - Seán
  - an lár
  - Éire
  - Póg
- An dtugann tú aon rud faoi deara, atá ar ghutaí (vowels) áirithe?
- Tugtar an síneadh fada ar an líne bheag a bhíonn os cionn na ngutaí. Déanann sé an fhuaim níos faide.

An síneadh fada (ar lean)

Guta le fada	**Fuaimniú Béarla**
• á	aw
• é	eh
• í	eee
• ó	oh
• ú	ew

Mar shampla:

– **sean**	**Seán**
– fear	féar
– mo	mó

- An bhfuil aon fhocal eile le fada ar eolas agat?

Gutaí

Braitheann litriú agus fuaimniú na Gaeilge ar ghutaí, a bheag nó a mhór.

Tá na gutaí roinnte suas in dhá ghrúpa:

- Leathan: **a** **o** **u**
  á **ó** **ú**
- Caol: **e** **i**
  é **í**
- Má tá guta caol in aice le consan, tá an consan sin caol (mar shampla **l**e, l caol).
- Má tá guta leathan in aice le consan, tá an consan sin leathan (mar shampla **t**á, t leathan).
- Is gné de na teangacha Ceilteacha iad na consain leathana agus na consain chaola.

Fuaimniú
s

- Ar chuala tú riamh an t-ainm Seán?
- An bhfuil an *s* i Seán leathan nó caol?

Na gutaí	
Leathan	a o u
Caol	e i

- s leathan

  sa

- s caol

  Seán

Fuaimniú
s (ar lean)

- Foghlaimeoidh tú na focail seo a leanas sa rang. An bhfuil tú in ann iad a fhuaimniú?
- Bí ag smaoineamh ar *an s leathan* agus *an s caol*.
  - mise
  - tusa
  - conas
  - a sé

Fuaimniú
d leathan agus *d* caol

- <u>d</u>ia
- <u>d</u>eich
- a nái<u>d</u>
- **d**uit
- a **d**ó
- **d**uine
- ca**d**

Fuaimniú
d leathan agus *d* caol
(ar lean)

- Dia duit!
- Dia is Muire duit!
- Ca d is ainm d uit?
- Clár is ainm d om.
- Ca d is ainm d on d uine sin?
- Diarmuid is ainm d ó.
- A d ó, a náid agus a hocht, sin a deich.